# Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma tiesioginių užsienio investicijų į Europos Sąjungą tikrinimo sistema

*(COM(2017) 487 final – 2017/0224 (COD))*

(2018/C 262/16)

Pranešėjas **Christian BÄUMLER**

Bendrapranešėjis **Gintaras MORKIS**

| | |
|---|---|
| Konsultavimasis | Taryba, 2017 11 15 |
| Teisinis pagrindas | Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 207 straipsnis |
| Atsakingas skyrius | Išorės santykių skyrius |
| Priimta skyriuje | 2018 3 28 |
| Priimta plenarinėje sesijoje | 2018 4 19 |
| Plenarinė sesija Nr. | 534 |
| Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė) | 203 / 1 / 3 |

## 1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pabrėžia, kad tiesioginės užsienio investicijos yra svarbus augimo, darbo vietų ir inovacijų šaltinis. Tiesioginės užsienio investicijos visada buvo svarbios teigiamam Europos Sąjungos ekonominiam ir socialiniam vystymuisi. EESRK palaiko investicijoms atvirą aplinką ir palankiai vertina tiesiogines užsienio investicijas.

1.2. EESRK pažymi, kad užsienio investicijos gali būti ne tik naudingos, bet ir kartu rizikingos ir kelti pavojų nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai vienoje ar kelete valstybių narių.

1.3. EESRK ragina, kad ES atvirumas tiesioginėms užsienio investicijoms būtų papildytas tvirtomis ir veiksmingomis politikos priemonėmis.

1.4. EESRK palankiai vertina Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma tiesioginių užsienio investicijų į Europos Sąjungą tikrinimo sistema, tačiau atkreipia dėmesį, jog problemos mastas iki galo nėra žinomas, nes Komisija, pradėdama teisėkūros procesą, neatliko investicijų srautų bei poveikio analizės.

1.5. Investicijų į įmones ir objektus, kurie turi strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui ir ES viešajai tvarkai, tikrinimas yra fragmentuotas ir nekoordinuotas: kai kurios šalys turi tikrinimo procedūrą, o kitos visai jos neturi ir investicijų tikrinimas ten neatliekamas. ES mastu kuriama sistema turi pašalinti šiuos trūkumus bei skirtumus tarp valstybių narių ir garantuoti nacionalinių ir ES interesų apsaugą.

1.6. Turėtų būti numatyta, kad valstybės narės, kuriose taikomos tiesioginių užsienio investicijų tikrinimo procedūros, ir valstybės, kuriose šių procedūrų nėra, galėtų teikti ir gauti vienodai patikimą informaciją, taip pat metinių ataskaitų forma, kuri bus teikiama Europos Komisijai, kai valstybės narės ar Komisija nustato, kad planuojamos ar padarytos užsienio investicijos valstybėje narėje galėtų turėti įtakos saugumui ar viešajai tvarkai.

1.7. EESRK palankiai vertina tai, kad siūlomu reglamentu nustatomi tikrinimo mechanizmams keliami pagrindiniai procedūriniai reikalavimai, tokie kaip skaidrumas, skirtingų trečiųjų šalių nediskriminavimas ir teisminės teisių gynimo priemonės, ir taip didinamas investicijų ir teisinis tikrumas.

1.8. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ES turi išimtinę kompetenciją tiesioginių užsienio investicijų srityje. Nacionalines užsienio investicijų tikrinimo sistemas turinčioms ES valstybėms narėms būtina sukurti teisinį pagrindą šioms sistemoms siekiant išvengti teisinio netikrumo.

1.9. EESRK susirūpinimą kelia tai, kad Komisija pasilieka sau teisę tikrinti tik tas investicijas, kurios galėtų daryti poveikį projektams ar programoms, susijusiems su Sąjungos interesais. Jei tiesioginės užsienio investicijos turi tarpvalstybinį poveikį visai ES arba jos dalims, ES turi pasinaudoti savo kompetencija investicijų tikrinimo srityje.

1.10. „Saugumo“ ir „viešosios tvarkos“ sąvokų reikšmė Komisijos pasiūlyme nėra pakankamai aiški. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ekonomikos sektoriams, kurie galėtų būti įtraukti į tikrinimą, kils abejonių dėl to, ar ši sąvoka taikoma ir strateginiams sektoriams ir svarbioms technologijoms. EESRK ragina Europos Komisiją toliau dėti pastangas paaiškinti šį klausimą.

1.11. EESRK palankiai vertina prievolę valstybėse narėse įsteigti ryšių palaikymo punktus ir pritaria, kad būtų sukurta investicijų ES tikrinimo koordinavimo grupė. Tačiau jų abiejų vaidmuo nėra iki galo aiškus, kaip ir atstovavimo lygmuo bei ryšys tarp jų abiejų. Komisija turėtų paaiškinti šį klausimą.

1.12. EESRK rekomenduoja tinkamu būdu įtraukti socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę.

1.13. EESRK siūlo investicijų tikrinimą taikyti ir didesnės rizikos infrastruktūros sritims ir objektams, svarbiems visuomeninėms funkcijoms atlikti. Tai apima energijos ir vandens tiekimą, transportą, skaitmeninę infrastruktūrą, finansų rinkos paslaugas, finansų rinką ir sveikatos sektorių.

1.14. EESRK pritaria investicijų tikrinimo taikymui svarbioms technologijoms, jei investuotojus kontroliuoja trečiosios šalies Vyriausybė arba jie turi glaudžių ryšių su ja. EESRK siūlo reglamente numatyti atskirą tikrinimo procedūrą trečiųjų šalių Vyriausybių arba glaudžių ryšių su Vyriausybėmis turinčių investuotojų tiesioginėms užsienio investicijoms.

1.15. EESRK yra įsitikinęs, kad tikrinimo procedūra bus veiksmingesnė, jei ji bus taikoma planuojamoms, o ne jau padarytoms tiesioginėms užsienio investicijoms, ir todėl prašo Komisijos įtraukti šį raginimą į pasiūlymą dėl reglamento. Ypač Komitetas rekomenduoja vykdyti įgyvendintų investicijų stebėseną.

1.16. Siekiant užtikrinti investicijų saugumą EESRK rekomenduoja nustatyti terminus tiek priimti sprendimui, ar bus atliekamas investicijų tikrinimas, tiek ir pačiam išsamiam tikrinimui.

1.17. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad tikrinimo procedūros metu būtina užtikrinti konfidencialios bendrovės informacijos apsaugą, siekiant neatgrasyti potencialių investuotojų.

1.18. EESRK rekomenduoja investicijų tikrinimo srityje bendradarbiauti su JAV ir kitais prekybos partneriais, taip pat tarptautiniu mastu suderinti taisykles dėl tiesioginių užsienio investicijų. Tai atliekant būtų galima imti pavyzdį iš JAV užsienio investicijų komiteto (CFIUS).

1.19. Nors abipusiškumo principo klausimas pasiūlyme dėl reglamento nenagrinėjamas, EESRK ragina Komisiją abipusiškumo principą taikyti visose ES derybose su trečiosiomis šalimis dėl tiesioginių užsienio investicijų, nes vis daugiau ES šalims nepriklausančių investuotojų perka ES įmones ir objektus, o ES investuotojai dažnai susiduria su kliūtimis norėdami investuoti kitose šalyse. Komitetas ypač ragina paspartinti derybas dėl investicijų susitarimo su Kinija.

2. **Bendrosios pastabos**

2.1. EESRK iš esmės sutinka su Europos Komisijos pasiūlyme priimti reglamentą, kuriuo nustatoma tiesioginių užsienio investicijų į Europos Sąjungą tikrinimo sistema, esmine nuostata, kad Europos Sąjunga yra atvira užsienio investicijoms, tiesioginės užsienio investicijos prisideda prie Sąjungos ekonomikos augimo, jomis skatinamas konkurencingumas, kuriamos darbo vietos ir pritraukiama kapitalo, technologijų, inovacijų, patirties ir atveriamos naujos rinkos eksportui.

2.2. Tačiau susirūpinimą kelia tai, kad užsienio investuotojai, ypač valstybinės įmonės, strateginiais sumetimais įsigyja svarbių technologijų turinčias Europos bendroves, pretenduoja perimti infrastruktūrą, svarbias ateities technologijas ar kitą turtą, kurie yra svarbūs valstybių narių ir visos ES saugumui užtikrinti.

2.3. Per pastaruosius dešimt metų trečiųjų šalių investicijos į ES ženkliai išaugo. Europos Komisijos komunikate „Skatinti tiesiogines užsienio investicijas kartu apsaugant svarbiausius interesus“ pateikta statistika rodo, kad didžiausios investicijos ateina iš JAV, Kanados, Šveicarijos, toliau seka Brazilija, Kinija, Rusija. 2008 m. finansų krizės metu Kinijos investicijos ES valstybėse narėse padidėjo dešimt kartų! Jos padidėjo nuo 2 mlrd. EUR 2009 m. iki beveik 20 mlrd. EUR 2015 m. Vien 2016 m. Kinijos tiesioginės užsienio investicijos ES siekė 35 mlrd. EUR. Palyginti su 2015 m., padidėjimas siekė 77 %, o palyginti su netolimais 2010 m. padidėjimas sudaro 1 500 procentų. Tuo tarpu 2016 m. ES verslo investicijos Kinijoje sumažėjo 25 %.

2.4. 2017 m. vasario mėn. trys valstybės narės – Prancūzija, Vokietija ir Italija – paragino Europos Komisiją persvarstyti tiesioginių investicijų į Europos Sąjungą reglamentavimo nuostatas. Priežastis – susirūpinimas dėl technologinių žinių nutekėjimo į užsienį, nes vis daugiau ES nepriklausančių šalių investuotojų perka ES technologijas strateginiais šių šalių tikslais, o ES investuotojai dažnai susiduria su kliūtimis investuodami kitose šalyse. Minėtos trys valstybės narės nurodė, jog tais atvejais, kai ES investuotojams suteikiamos tik ribotos galimybės patekti į ES nepriklausančių šalių rinkas, turėtų būti išlaikytas abipusiškumo principas. Šios trys valstybės narės paragino Europos Komisiją parengti europinę priemonę, kuria būtų užtikrinta, kad „užsienio pirkėjai strateginėmis tiesioginėmis investicijomis į saugumo ir pramonės politikos požiūriu pažeidžiamas sritis nepadarytų žalos, ir kuria būtų užtikrintas abipusiškumas. Valstybės priemonių, kurios šiuo metu yra taikomos ES valstybių narių lygmeniu, neužtenka, kad būtų užtikrinta tokia apsauga.“

2.5. 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento rezoliucijoje Komisija ir valstybės narės raginamos tikrinti trečiųjų šalių tiesiogines užsienio investicijas į ES strateginę pramonę, infrastruktūrą ir svarbias ateities technologijas.

2.6. Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo siūloma sukurti teisinę užsienio investicijų iš trečiųjų šalių tikrinimo sistemą.

2.7. Europos Komisija nusprendė šį pasiūlymą taikyti tik „saugumo“ ir „viešosios tvarkos“ sritims, kad būtų pasiektas minimalus susitarimas tarp valstybių narių. Pagal Komisijos paaiškinimą tai apima, pavyzdžiui, elektroninius ryšius, kibernetinį saugumą, ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugą, kibernetinio saugumo produktų ir paslaugų pramonės konkurencingumą.

2.8. Pati „saugumo“ ir „viešosios tvarkos“ sąvokų reikšmė šiame kontekste yra nepakankamai aiški, todėl gali kilti problemų ir pasitaikyti skirtingo aiškinimo atvejų. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ekonomikos sektoriams, kurie gali būti įtraukti į tikrinimą, kils abejonių dėl to, ar ši sąvoka taikoma ir strateginiams sektoriams ir svarbioms technologijoms. EESRK ragina Europos Komisiją toliau dėti pastangas paaiškinti šį klausimą.

2.9. EESRK atkreipia dėmesį į tai, Europos Komisija visiškai pripažįsta, kad valstybės narės turi išlaikyti būtiną lankstumą tikrinant tiesiogines užsienio investicijas (žr. COM(2017) 494). Tai reikštų, kad tik valstybės narės gali priimti sprendimus dėl tiesioginių užsienio investicijų iš trečiųjų šalių.

2.10. EESRK visada laikėsi nuomonės, kad ES prekybos ir investicijų politika turi būti nuosekli, atitikti Sąjungos ekonomikos ir kitų sričių politiką, įskaitant aplinkos apsaugos, deramo darbo vietų kūrimo, sveikatos ir saugos darbe politiką. Veiksminga ES investicijų strategija atlieka lemiamą vaidmenį išlaikant ES konkurencingumą sparčių ekonominių pokyčių metu ir vykstant svarbiems santykinės ekonominės galios poslinkiams visame pasaulyje.

2.11. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad ES ekonomika yra viena atviriausių tiesioginėms užsienio investicijoms. Tokių investicijų į ES srautas nuolat auga. Vis dažniau investuojama į strategiškai atrinktus sektorius ir didesnes nei vidutines įmones ir vis dažniau jų šaltinis yra valstybinės įmonės arba investuotojai, turintys glaudžių ryšių su Vyriausybėmis.

2.12. Tačiau pasaulio mastu, Komisijos vertinimu, nuo 2016 m. auga tiesioginių užsienio investicijų apribojimai. Dažnai ES investuotojai trečiosiose šalyse neturi tokių pačių teisių investuoti kitose šalyse, kokias investuotojai turi ES. Dar 2011 m. EESRK išreiškė savo apgailestavimą, kad rengdama komunikatą „Visapusiškos Europos tarptautinės investicijų politikos kūrimas“ Komisija nutylėjo strategiškai svarbių įmonių perėmimo klausimą ir paragino apmąstyti abipusiškumo klausimą.

2.13. EESRK pabrėžia, kad jau minėtosios trys valstybės narės, inicijavusios europinės priemonės parengimą dėl investicijų tikrinimo, nurodė, jog tais atvejais, kai ES investuotojams suteikiamos tik ribotos galimybės patekti į ES nepriklausančių šalių rinkas, turėtų būti išlaikytas abipusiškumo principas. Reglamento projekte abipusiškumo tema nenagrinėjama. Vis dėlto tiek, kiek tai yra susiję su tiesioginėmis užsienio investicijomis, abipusiškumo principas turėtų būti taikomas visose ES derybose su trečiosiomis šalimis dėl tiesioginių užsienio investicijų.

2.14. Be to, strateginis užsienio investuotojų tikslas ES yra įsigyti Europos bendroves, turinčias svarbių technologijų arba prižiūrinčias infrastruktūros objektus, būtinus ypatingos svarbos funkcijoms atlikti visuomenėje ir ekonomikoje. Dėl taip susiklosčiusių įvykių pagrįstai susirūpino Europos piliečiai, bendrovės ir valstybės narės. Šiuos susirūpinimą keliančius klausimus reikia tinkamai išspręsti; apie tai buvo pranešta 2017 m. gegužės 10 d. paskelbtame Komisijos diskusijoms skirtame dokumente dėl globalizacijos ir 2017 m. rugsėjo 13 d. **Pranešime apie Sąjungos padėtį**.

2.15. EESRK ragina, kad Sąjungos atvirumas tiesioginėms užsienio investicijoms būtų papildytas tvirtomis ir veiksmingomis politikos priemonėmis.

2.16. EESRK pabrėžia, kad kai kurios valstybės narės jau gerokai anksčiau suprato, kad užsienio investicijos gali būti ne tik naudingos, bet ir kelti pavojų nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai. Tai ypač aktualu, kai investicijos yra orientuotos į strateginės svarbos įmones ir objektus. Todėl šios valstybės narės sukūrė nacionalines užsienio investicijų tikrinimo sistemas.

2.17. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad investicijų į įmones ir objektus, kurie turi strateginę reikšmę nacionaliniam ir ES saugumui, tikrinimas yra fragmentuotas ir nekoordinuotas: kai kurios šalys turi tikrinimo procedūras, o kitos jų visai neturi ir investicijų tikrinimas ten neatliekamas. Akivaizdu, kad tokia padėtis negali apsaugoti nei valstybių narių, nei pačios ES nuo investicijų, kuriomis siekiama perimti svarbias įmones bei objektus, jei trečioji šalis kruopščiai suplanavo įgyti galimybę manipuliuoti, turėdama tiek politinių, tiek ekonominių tikslų. ES kuriama sistema turi pašalinti skirtumus tarp valstybių narių ir garantuoti nacionalinių ir ES interesų apsaugą.

2.18. EESRK nuomone, Europos Komisijos pasiūlytas „investicijų tikrinimas“ yra pirmasis žingsnis teisinga kryptimi, tačiau apskritai šių reikalavimų netenkina. Pasiūlymu valstybės narės netgi neįpareigojamos įdiegti savo nuosavą „investicijų tikrinimo“ mechanizmą.

2.19. EESRK pripažįsta, jog nacionalinius investicijų tikrinimo mechanizmus sukūrusioms valstybėms narėms šiuo reglamentu Komisija siekia suteikti teisinį tikrumą.

2.20. EESRK palankiai vertina tai, kad siūlomu reglamentu nustatomi tikrinimo mechanizmams keliami pagrindiniai procedūriniai reikalavimai, tokie kaip skaidrumas, skirtingų trečiųjų šalių nediskriminavimas ir teisminės teisių gynimo priemonės ir taip didinamas tikrumas investuotojams.

2.21. Nors reglamentu siekiama surinkti ES daugiau informacijos apie tiesiogines užsienio investicijas ir stebėti, kaip valstybės narės naudoja atrankos mechanizmus, praktiškai bus labai sunku užtikrinti suderintą įgyvendinimą ES lygmeniu. Valstybės narės, kuriose taikomos tiesioginių užsienio investicijų patikrinimo procedūros, ir valstybės, kuriose šių procedūrų nėra, privalo teikti ir gauti vienodai patikimą informaciją, taip pat metinių ataskaitų forma, kuri bus teikiama Europos Komisijai, kai valstybės narės ar Komisija nustato, kad planuojamos ar padarytos užsienio investicijos valstybėje narėje gali turėti įtakos saugumui ar viešajai tvarkai.

2.22. EESRK pritaria Komisijos pasiūlymui įpareigoti valstybes nares įsteigti ryšių palaikymo punktus ir sukurti koordinavimo grupę iš valstybių narių atstovų. Tačiau jų abiejų vaidmuo nėra iki galo aiškus, kaip ir atstovavimo lygmuo bei ryšys tarp jų abiejų. Komitetas rekomenduoja tinkamu būdu įtraukti socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę.

2.23. EESRK susirūpinimą kelia tai, kad Komisija pasilieka sau teisę tikrinti tik investicijas, kurios galėtų daryti poveikį su Sąjungos interesais susijusiems projektams ar programoms. Jei didžiausia atsakomybė už tiesioginių užsienio investicijų kontrolę tenka valstybėms narėms, egzistuoja galimybė, kad užsienio investuotojas, siekiantis perimti svarbias įmones ir objektus, investavimo pradžiai išsirinks silpniausiai apsaugotas nuo tokių investicijų valstybes ir tada per vidaus rinką turės prieigą prie šalių su griežtesne investicijų apsauga.

2.24. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad tiesioginės užsienio investicijos priklauso išimtinei Europos Sąjungos kompetencijai ir Lisabonos sutartimi nustatytai išimtinei kompetencijai bendros prekybos politikos srityje. Pagal SESV 207 straipsnį tiesioginės užsienio investicijos priklauso ES bendrai prekybos politikai. SESV 206 straipsnyje numatyta, kad ES siekia „laipsniško tarptautinės prekybos ir tiesioginių užsienio investicijų apribojimų panaikinimo“.

2.25. EESRK mano, kad ES turėtų pasinaudoti savo kompetencija tiesioginių užsienio investicijų srityje, kai investicijos daro tarpvalstybinį poveikį visai ES arba jos daliai. Komisija turi būti atsakinga tiek už investicijų tikrinimą, tiek ir už sprendimus, ar šios investicijos atitinka reikalavimus. Valstybės narės turi turėti privalomas konsultavimosi teises ir, pasitelkiant būsimą koordinavimo grupę, turi būti įtrauktos į sprendimų priėmimo procesą, susijusį su tiesioginėmis užsienio investicijomis.

2.26. EESRK pažymi, kad ir Ypatingos svarbos infrastruktūros objektų direktyvoje, ir Kibernetinio saugumo direktyvoje ES apibrėžė pažeidžiamas sritis, susijusias su esminiais saugumo interesais. Ypatingos svarbos infrastruktūros objektams pagal Ypatingos svarbos infrastruktūros objektų direktyvą priskiriami objektai ir sistemos, turintys lemiamą reikšmę gyvybiškai svarbių visuomeninių funkcijų, sveikatos, saugumo išlaikymui ir ekonominei bei socialinei gerovei. Kibernetinio saugumo direktyva susijusi su paslaugų teikėjais, sudarančiais sąlygas vykdyti ypatingos svarbos socialinę ir ekonominę veiklą. Šioms sritims priklauso energetika, transportas, finansinės paslaugos ir finansų rinka, taip pat sveikatos sektorius ir vandens tiekimas.

2.27. EESRK jau 2011 m. ([1]), pabrėžė, kad prekybos partnerės, pavyzdžiui, Kanada ir JAV turi tiesioginių užsienio investicijų kontrolės mechanizmus ir, kad investicijos turėtų būti platesnės ES išorės politikos dalis.

2.28. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad JAV turi išsamų ir labai lanksčiai taikomą priemonių rinkinį investicijoms tikrinti. JAV užsienio investicijas federaliniu lygmeniu tikrina tarpžinybinis komitetas CFIUS. Šis komitetas gali sustabdyti arba uždrausti savo atmetamą sandorį arba nustatyti jam sąlygas. Pagrindinė jo užduotis – nustatyti nacionaliniam saugumui kylančią grėsmę, susijusią su įmonių susijungimais ir perėmimais, galinčiais lemti tai, kad JAV įmonės kontrolę perims

([1]) EESRK nuomonė dėl Visapusiškos Europos tarptautinės investicijų politikos kūrimo, pranešėjas Peel (OL C 318, 2011 10 29, p. 150).

užsienio subjektas. Grėsmė nacionaliniam saugumui apibrėžiama kaip JAV saugumui kylantis pavojus, kurį kelia ypatingos svarbos technologijos arba infrastruktūros sudėtinių dalių perėmimas. Komitetas pats nustato atliekamos kontrolės taisykles, o tai suteikia CFIUS galimybę priderinti šią apibrėžtį. Toks investicijų tikrinimas galėtų būti naudingas ir ES.

2.29. Kinija užsienio investicijoms taiko sektoriaus apribojimus. Kinijos Nacionalinė plėtros ir reformų komisija (NDRC) ir Prekybos ministerija (MOFCOM) paskelbė apie 2017 m. katalogo užsienio investicinių pramonės šakų valdymui įsigaliojimą. Jame pateiktas neigiamas nacionalinis sąrašas su išvardytais sektoriais, kuriuose užsienio investicijos yra apribotos arba draudžiamos. „Apribotos“ reiškia, kad joms reikalingas išankstinis MOFCOM leidimas. Toks sąrašas suteikia Vyriausybei galimybę taikyti savo apribojimus ir nustatyti savo sąlygas. Į šį neigiamą sąrašą įtrauktos tiek politiniu požiūriu svarbios sritys, pavyzdžiui, spausdintos žiniasklaidos priemonės, tiek ir visas automobilių sektorius, kuriam taikoma speciali bendrosioms įmonėms numatyta tvarka. Sektoriuose, kuriems apribojimai netaikomi, Vyriausybė reikalauja tik užregistruoti užsienio investicinius projektus.

2.30. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad Kinijos gamybos strategijoje („Made in China 2025“) nurodomi pagrindiniai sektoriai: naujos kartos informacinės technologijos, aukščiausios klasės skaitmeninio valdymo mechanizmai ir robotika, erdvėlaivių ir aviacijos įranga, jūrų inžinerijos įranga ir aukštųjų technologijų jūrinių laivų gamyba, pažangi geležinkelio įranga, energiją taupančios transporto priemonės ir naujų rūšių energiją naudojantys automobiliai (angl. NEV), elektros įranga, žemės ūkio technika ir įrenginiai, naujos medžiagos, biomedicina ir didelio našumo medicinos priemonės. Ypač šiuose sektoriuose galima tikėtis Europos įmonių perėmimo.

2.31. EESRK pastebi, kad abejonių kyla ne tik dėl Kinijos, bet ir daugiau šalių tiesioginių užsienio investicijų. Rusijos investicijos, ypač energetikos sektoriuje, kelia nerimą susijusiose šalyse dėl galimos priklausomybės šiame strateginės svarbos sektoriuje.

2.32. EESRK mano, kad pasiūlyto investicijų tikrinimo taikymo sritis yra pernelyg siaura ir siūlo ją išplėsti, investicijų kontrolę taikant strateginėms sritims ir, visų pirma, svarbioms technologijoms. Nustatant šias strategines sritis reikėtų atsižvelgti į Kinijos gamybos strategiją „Made in China 2025“.

2.33. EESRK mano, kad toks investicijų tikrinimas, kuris apima ir strateginės svarbos pagrindines technologijas, yra suderinamas su Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) taisyklėmis. ES yra įgyvendinusi Sutartį dėl subsidijų ir kompensacinių priemonių (angl. *Agreement on Subsidies and Countervailing Measures*, ASCM). Pagal šią sutartį tiesioginių užsienio investicijų galima nepriimti tada, kai tai susiję su esminiais saugumo interesais. EESRK nuomone, esminiams saugumo interesams pavojus kyla tuomet, kai tai susiję su socialinių vertybių išsaugojimu. Plačiau apriboti tiesiogines užsienio investicijas galima tada, kai investuotojas yra kontroliuojamas Vyriausybės arba palaiko glaudžius ryšius su ja.

2.34. EESRK pritaria Komisijos nuomonei, kad per tikrinimo procedūrą turi būti atsižvelgiama į tai, ar užsienio investuotoją kontroliuoja trečiosios šalies Vyriausybė, įskaitant ir didelę finansinę paramą. EESRK siūlo reglamente numatyti atskirą tikrinimo procedūrą trečiųjų šalių valstybinių įmonių arba glaudžių ryšių su Vyriausybėmis turinčių investuotojų tiesioginėms užsienio investicijoms.

2.35. EESRK yra įsitikinęs, kad tikrinimo procedūra bus veiksmingesnė, jei ji bus taikoma planuojamoms, o ne jau įgyvendintoms tiesioginėms užsienio investicijoms, ir todėl prašo Komisijos įtraukti šį raginimą į pasiūlymą dėl Reglamento. Visų pirma Komitetas rekomenduoja padarytų investicijų stebėseną.

2.36. EESRK sveikina Komisiją inicijavus reglamentą, bet akivaizdu, jog problemos mastas iki galo nėra žinomas. Komisija, pradėdama teisėkūros procesą, neatliko srautų ir poveikio analizės ir tik vėliau inicijavo investicijų srautų analizės rengimą.

## 3. **Konkrečios pastabos**

3.1. EESRK rekomenduoja bendradarbiauti su JAV ir kitais prekybos partneriais. Tarptautiniu mastu suderintos taisyklės dėl tiesioginių užsienio investicijų tikrinimo sumažintų konfliktus ir didintų tikrumą investuotojams. Bent jau su tokiomis šalimis kaip Kinija reikėtų siekti užmegzti dialogą apie jų vidaus ir užsienio investavimo politiką. Turėtų būti siekiama investicijų apsaugos ir prekybos sutarčių, kuriomis būtų orientuojamasi į ES standartus ir abipusiškumo principą. Komitetas ypač ragina paspartinti derybas dėl investicijų susitarimo su Kinija.

3.2. Vykdomo tikrinimo trukmė galėtų tapti svarbia kliūtimi galimiems investuotojams ir apskritai galėtų pakenkti šalies konkurencingumui. Siekiant sumažinti šiuos neigiamus padarinius, ES investicijų tikrinimo trukmė neturėtų būti ilgesnė negu pagal nacionalines procedūras nustatyta trukmė.

3.3. Siekiant išvengti papildomos administracinės naštos, reikėtų apsvarstyti, ar turi būti nustatyta mažiausia investuojama suma, nuo kurios privaloma atlikti tikrinimą. Tai darant būtina atsižvelgti į tai, kad naujų įmonių sukūrimas taip pat gali būti reikšmingas svarbioms technologijoms.

3.4. Nors reglamentu siekiama surinkti daugiau informacijos apie tiesiogines užsienio investicijas ES ir stebėti, kaip valstybės narės taiko tikrinimo mechanizmus, praktiškai bus labai sunku ES lygmeniu užtikrinti suderintą įgyvendinimą. Priežastis – skirtumai tarp valstybių narių, kuriose taikomi tiesioginių užsienio investicijų tikrinimo mechanizmai, ir valstybių narių, kuriose jie netaikomi. Sistema neturėtų sukurti nelygių teisių ir įpareigojimų, susijusių su šalių ir Europos Komisijos bendradarbiavimu keičiantis informacija atvejais, kai tam tikros planuojamos ar padarytos užsienio investicijos galėtų turėti poveikio saugumui arba viešajai tvarkai.

3.5. Reglamentu valstybės narės, kurios gauna pastabų iš kitų valstybių narių, neįpareigojamos į tas pastabas atsižvelgti privaloma tvarka. Ta pati nuostata taikytina Komisijos nuomonėms, susijusioms su valstybe nare, kuri ne visada galėjo šia nuomone vadovautis. Tokie atvejai turi būti išsamiau paaiškinami. Neaišku, kokie yra galimi padariniai (jeigu apskritai jų yra), kai Komisija valstybės narės paaiškinimą laiko netinkamu.

3.6. Toliau plėtojant investicijų tikrinimo mechanizmą reikėtų bent jau atsižvelgti ir į kitus veiksnius, galinčius turėti poveikio saugumui ir viešajai tvarkai: sąžiningą prekybą iškreipiančią praktiką, konkurencijos apribojimą ir trūkstamą investicijų skaidrumą. Investicijų ir prekybos politika turi būti ES pramonės politikos dalis.

Briuselis, 2018 m. balandžio 19 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas*
Luca JAHIER